

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

גליון

453

פרשת בראשית תשפ"ג

המושבעים... מיד פנו לשוחח עם האב, שנרתם בהתלהבות. יחד נסעו לחברת החשמל, והמנהל הסכים מיד לקבלם. התחילו לספר על הישיבה ופועלה, והיה בטוח שיבקשו תרומה. רווח לו כשביקשו רק להסיר את איום ניתוק הזרם. מיד הורה שחברת החשמל עצמה תתקן את כל הליקויים, והישיבה ניצלה מסגירה.

תוך כדי ההתנהלות מול חברת החשמל ספג אותו חבר גערות חריפות ממנהל מחוז הדרום, שחשבו בטעות לאחראי על הסיכונים העצומים שהיו שם. כששמע על כך רבינו - בירכו שתמורת זאת יעלה מעלה בלימוד התורה ויהיה תלמיד חכם גדול כראש ישיבה. ברכה זו התקיימה במלואה...

* * *

אברך קיבל על עצמו לדאוג להחזקת חבריו האברכים. בברכת והכוונת רבינו ראה ברכה בהשתדלותו, נפתחו בפניו דלתות ולבבות והצליח... עד שהקים רשת כוללי אברכים. הגיעה תקופה קשה, ולא הצליח לאזן את התקציב. בעשרת ימי תשובה פנה לרבינו: "חסרים לי מאתיים וחמישים אלף דולרים, מה אעשה?"

- "מה תעשה? תבטח בה! אבל כדי לצאת ידי חובת ההשתדלות תיסע לחו"ל ליום אחד".

נסע ופעל, ונמשך באיסוף הכספים ליומיים. כשחזר סיפר שהצליח לאסוף חצי מהסכום בלבד. אמר לו רבינו: "אילו היית נוסע ליום אחד, היית מגייס את כל הסכום. מכיון שתלית ייבך בהשתדלותך והארכת שהותך בכפליים – התקצץ הסכום במחצית".

במוצאי יום הכיפורים חזר: "מה אעשה וחסרים לי מאה עשרים וחמישה אלף דולרים. החג בפתח, והאברכים זקוקים לכסף".

חשב רבינו וחשב, ואמר: "תיסע שוב, אבל הואיל ובפעם הקודמת הוספת על חובת ההשתדלות, הפעם תקצר בה. תיסע לשעה אחת בלבד!".

המילים נעתקו מפיו, אבל הוראה זו הוראה. חקר: "האם השעה היא מהנחיתה, מהיציאה משדה התעופה, או מההגעה לעיר...".

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים (א, א)

בשביל התורה שנקראת ראשית (רש"י)

העולם נברא בשביל התורה שנקראת 'ראשית'. זהו הרעיון המונח במילה 'בראשית' - המילה הראשונה בתורה הקדושה. וכיון שזוהי מטרת הבריאה, א"כ ברור שהחזקת התורה ולומדיה היא טבעית ומובנית בעצם מציאות העולם. אמנם כדי שיושפע השפע, חובה להאמין ולבטוח בו יתברך, כי כשאדם סומך על עצמו, כביכול אומר לו הקב"ה: "אדרבה, תסתדר בכוחות עצמך..."

* * *

מספר דקות לפני השיעור בחומש שמסר מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, הגיע ראש ישיבה בדרום הארץ, ושאלתו בפיו: חברת החשמל מאיימת לנתק את זרם החשמל עקב בעיות בטיחות. מצב הישיבה דחוק ואין באפשרותם להשקיע את הסכום הנדרש לתיקונים. אם ינותק הזרם למאור ולמזגנים, יעזבו הבחורים והישיבה תיסגר חלילה. הוא עירב עסקנים מסורים שלא הצליחו לפעול בנידון, רק פניה למנהל חברת החשמל תוכל להועיל, אבל איך אפשר להגיע אליו?

אחד משומעי השיעור, בעל תשובה מישיבת 'נתיבות עולם', שאל את רבינו באותו מעמד האם אפשר להגיע לדרגת בטחון שהבורא יתברך יזמן לפני אותו ראש ישיבה את מנהל חברת החשמל ויצליח לשכנעו.

ענה רבינו: "קשה הדבר".

שאל: "האם זה מופקע?"

"הוא יוכל לנסות", אישר רבינו. אותו ראש ישיבה ביקש ברכה וקיבל. אמר אותו ראש ישיבה לעצמו: 'אפנה אל האדם הראשון שאפגוש, וממנו תבוא הישועה', אבל החליט לצרף לכך את זכות התורה, 'אלמד חצי שעה, ואצא לפעול'. עלה לישיבתו, ולמד חצי שעה. בסיומה הרים ראשו, וראה אחד מחבריו, שאלו: "האם אתה מכיר את מנהל חברת החשמל?"

תמה הלה: "מנין ידעת?!" וסיפר שאביו היה בצעירותו 'אליל כדורגל', ומנהל חברת החשמל הוא אחד ממעריציו

אמר רבינו: "מההגעה לעיר!".

עם כניסתן למסעדה הן הבינו שיקח להן זמן רב עד שימצאו מקום ישיבה, ועל כן המלצרית יעצה להן באדיבות להסתובב ולטייל בחוץ למשך שעה קלה עד שהלחץ ירד. הן קיבלו זאת בהבנה ויצאו להסתובב בחנויות הסמוכות.

לאחר כמה דקות כאשר הן היו במרחק ניכר מהמסעדה, פיצוץ עז החריד את ירושלים, ההדים נשמעו למרחוק, עשן רב התפשט למרחקים, והן הבינו שהאסון אירע במסעדה בו הן היו אמורות לסעוד את ארוחת הצהריים... במוחן ניקרה באותה עת המחשבה על הפצועים וההרוגים שנפגעו ובעיקר על אותה מלצרית שיעצה להן לטייל בחוצות ירושלים, והיא זו שבעצם הצילה אותן.

בבכי עז החלו שתיהן לרוץ לכיוון המסעדה על מנת לבדוק מה עלה בגורל המלצרית, אולם המקום היה כבר חסום ע"י כוחות הביטחון, רגש פנימי אמר להן שכנראה המלצרית שוכבת פצועה באחד מבתי הרפואה ויש לאתרה בהקדם.

תוך זמן קצר הן הגיעו לבית הרפואה הדסה ומיד זיהו אותה נאנקת מכאבים, שטף דמעות אחז בשלושתן... הן דמיינו שהן היו צריכות לשכב באותו מקום ואולי אף במצב גרוע יותר... הקשר ביניהן הפך לרגשי והדוק, ובזמן שהותן בארץ ביקרו אותה התיירות יום יום על מנת לעודדה.

יום לפני נסיעתן חזרה לארה"ב חשו התיירות כי שתיהן חייבות לה את חייהן על הנס שאירע להן, וכדי להכיר לה טובה הן השאירו לה את כתובתן, והודיעו לה שאם היא תבקר בארה"ב הן תשמחנה מאוד לארח אותה בביתן.

מצבה של המלצרית הלך והחמיר והיא נזקקה לעבור ניתוח דחוף בארה"ב, התחושה שיש מקום שניתן להחלים בו הקילה מעליה את הלחץ, וההזמנה להתארח אצלן בזמן שהייה בחו"ל נתנה לה תחושת הקלה.

עם נחיתתה בארה"ב, ליוו אותה שתי התיירות לבית הרפואה והבטיחו לה כי הן תשהינה יומיים במחיצתה. ובאמת, ביום הניתוח לקחו השתיים חופשה מעבודתן והחל משעות הבוקר המוקדמות הן היו צמודות אליה וסייעו לה בתרגום מאנגלית וכמובן עודדו אותה ובכך הקלו מאוד על שהייתה. והנה, בדיוק באותו בוקר ששהו לצידה, אירע פיצוץ עז והיסטורי בארה"ב... באותו יום שני מגדלי התאומים בני מאה הקומות קרסו תוך מחצית השעה בפיגוע טרור ע"י שני מטוסי נוסעים מוטסים ע"י טייסים מתאבדים. שתי התיירות היו אמורות להימצא באותה שעה ממש במשרד באותם מגדלים במסגרת עבודתן...

מתברר להן לתדהמתן שהקב"ה הצילן פעם שניה ממלכות מוות... ומפליא הדבר שאופן הצלתם היה דווקא תוך כדי התעסקות בהכרת הטוב, וכמו שהבאנו לעיל שהכרת הטוב יש בכוחה להשפיע חסדים וישועות.

[לקראת שבת מלכתא-הרב בנימין גולד]

התברך, ונסע. בדרכו, קנה שני אתרוגים מהודרים ולקחם עמו. הגיע, נכנס למונית, ומסר כתובתו של נדיב. בדרך חלפו על פני משרדו של נדיב אחר. עצר את המונית ועלה. לא זו בלבד שהלה היה במשרדו, אלא פתח את הדלת בעצמו, הזמינו במאור פנים ושאלו לחפצו.

אמר: "יש לי אתרוג מהודר עבורך!".

פתח והראה, והלה התפעל: "בכמה אתה מוכר אותו?".

אמר: "במאה עשרים וחמישה אלף דולר!".

- "לא! אתה צוחק!".

אבל האברך היה רציני.

הבזיק במוחו רעיון. חייג אל רבו, ושוב, בחסדי שמים, הרב ענה. סיפר לו הנדיב: "יושב מולי אברך שפוי מארץ ישראל, הוא מחזיק רשת כוללים גדולה" - הן הכירו מהפעמים הקודמות - "ומציע לי אתרוג במאה עשרים וחמישה אלף דולר".

ענה הרב: "איך לא תבין שלא הגיע למכור לך אתרוג במחיר זה, אלא לזכותך בהחזקת תורה. קנה את האתרוג במחיר הנקוב".

על אתר רשם המחאה, והאברך חזר לשדה התעופה בדיוק כעבור שעה!.

[מתוך 'מזקנים אתבונן']

כִּי לֹא הַמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעִבֹד אֶת הָאֱלֹהִים (ב, ה)

ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים (רש"י)

מבואר ברש"י יסוד עצום בהנהגת הבורא את עולמו. השפע מושפע לאדם רק כשהוא מכיר ומבין בצורך של השפע ומודה בטובתו. ואם הקבילו חז"ל בין 'כל הכופר בטובתו של חברו' ל'כופר בטובתו של מקום' - א"כ 'הכרת טובה' לחבר מהווה סיבה להשפעת השפע בעולם, ו'כפיות טובה' מהווה סיבה לעצירתו, ר"ל.

* * *

בספר 'אור דניאל' (מטות) מובא מעשה: שתי תיירות יהודיות הגיעו מארה"ב לביקור בישראל בחופשת הקיץ. כידוע, ירושלים מהווה מרכז לביקורי התיירים במקומות הקדושים ובאתריה הקסומים. במהלך ביקורן רצו להשביע רעבונן במסעדה כשרה והן הגיעו למסעדת סבארו.

הַלּוֹא אִם תִּיטִיב שְׂאֵת (ד, ז)

'אם תטיב' - לבך ומעשיך, יהיה לך 'שאת' - פירוש
כפרה וסליחה (יד"ק)

נמצאים אנו עדיין ב'ירח האיתנים', בימי ראשית השנה. בוודאי כל אחד קיבל על עצמו קבלות מעשיות כחלק מתשובתו בימים הנוראים, וכעת צריכים לממש קבלות אלו.

אלא שכאן מגיעה ההתמודדות עם היצר שמגניב מחשבה בלב: "גם אם לא נעמוד בקבלות התשובה, לא נורא, הרי תמיד אפשר לחזור בתשובה ולמחוק הכל...". אלא שתשובתו בצדו כמו שמובא במסכת יומא (פ"ה): 'האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה'.

ובאמת יש להבין מהי חומרת העוון של האומר 'אחטא ואשוב', ומדוע אין מספיקין בידו לחזור בתשובה?.

היה הגה"צ רבי **שמשון פינקוס** זצ"ל מבאר ואומר: יהודי כזה מגלה שבעצם אין לו בעיה עם החטא, עמו הוא בהחלט מסוגל להתמודד... כל הבעיה שלו זה עם העונש הכרוך בעקבותיו. החטא בעיניו איננו מפריע בחיי היום-יום, ורק עם העונש שיבוא עליו הוא אינו יכול להסתדר. ובכן, הוא מצא פתרון: התשובה. היהודי הזה הוא במצב איום ונורא, הוא אינו מכיר בכך שהחטא עצמו הוא הרס וחורבן, ומעשה עבירה הוא הנפת חרב-מוות על עצם החיים. בדין הוא אפוא ש'אין מספיקין בידו לעשות תשובה'.

אמנם כשמבינים שחטא הוא נורא, חורבן, סוף העולם... ממילא הפחד מפני עבירה הוא ממשי וקרוב אל הלב - בניין או חלילה הרס, כפשוטו, ואז חרד הלב מפני נדנדוד חטא העלול להביא עליו את החורבן.

* * *

שתי תלמידות בבית ספר מסוים נכשלו פעם בדיבורים בלתי ראויים, ומורתן עמדה בפני דילמה - כיצד עליה להתייחס אל המקרה באופן שיבהיר היטב את חומרתו בעיני הבנות הללו עצמן, כמו גם בעיני שאר בנות הכיתה.

היא שלחה את השאלה לרבי שמשון, ובמקום שיוורה לה את הדרך שבה תפעל היא, ביקש לבוא ולדבר בעצמו בפני בנות הכיתה.

עד מהרה חלף קול הברה בין התלמידות: רב בשם 'פינקוס' יבוא היום להרצות לפנייהם. הדבר אירע לפני עשרות שנים, בטרם יצא טבעו ברבים ולפני ששמעו הלך לפניו בכל שדרות הציבור.

ובכן, כאשר נכנס לכיתה אחז בידו דבר מה עטוף בעטיפות רבות, ואט אט החל מסיר אותן בזו אחר זו, כשעיני הכל נעוצות בו בסקרנות לדעת מה הן תומנות בחובן ועוקבות במבטן אחר מעשיו. והנה סוף סוף נגלה לעיניהן קנקן יין

מהודר עשוי קריסטל בוהק, מגולף בקישוטים ועיטורים נאים.

משהזינו עיניהן בבקבוק ההדור למראה שחטט קריאות התפעלות, החל רבי שמשון לעטוף שוב את הבקבוק עטיפה אחר עטיפה, ואז אירע הדבר. בלי משים כביכול, נשמט לו הבקבוק היקר מבין ידיו, הוטח בקול רעש גדול אל הרצפה... התנפץ לרסיסים.

קריאת שבר נשמעה מפיות בנות הכיתה, על בקבוק כה יפה שהיה ואיננו. או אז התייצב רבי שמשון וקרא בקול גדול: "הבקבוק הוא רק משל לנושא שרציתי לדבר היום אודותיו. האצילות שלנו מבהיקה כל כך, הקריסטל של הנשמה היהודית כה בוהק, צלול ומרהיב. כזה יופי! אבל זה מה שקורה לטהרה היהודית אם לא שומרים עליה - כאשר לא שומרים על הפה!..."

שקט עמוק שרר בכיתה, הכול היו בהלם מעוצמת הדברים, ונתונים תחת רושם הרסיסים שפעם היו כלי נאה ומושלם, וברגע קטן הפכו לאבק פורח.

"דענה לכן", המשיך, "שההורים וגם המורות שומרים על הבנות מכל משמר, מלמדים ומחדירים ערכים ועושים הכול שיהיה על הצד הטוב ביותר. אבל, כאשר התלמידה לא שומרת על פיה - הכל מתנפץ לרסיסים!" ובזאת נפרד מהן לשלום ויצא לדרכו.

"כעת אסופנה את השברים והם יהיו לכן למשמרת", ביקשה המורה מן התלמידות. היה זה לבטח, גם 'אות לבני מרי'...

כאשר אין העבירה נתפסת בחלל הלב כאסון נורא עלולים הרגשות להתקוות, וההרגל האוכל כל חלקה טובה עלול להשקיט את סערת הלב למראה האמור לזעזע אותו עד היסוד. אבל לא אצל מי שחושיו דרוכים ועירניים לקול מצוות ה' אלוקינו בכל ה'מעט-לעת', כעבדא קמיה מריה.

* * *

באחת הישיבות שבהן רבי שמשון שימש כר"מ, נכנס באחד הימים בשעת בוקר מאוחרת אל בית המדרש - כחצי שעה ויותר מעת תחילת סדר א', וגילה שהנוכחות בו דלילה. משם פנה אל חדרי הפנימייה, וכפי שאומנם שיער מלכתחילה גילה למרבה הצער שבחורים רבים עדיין ישנים על מיטותיהם.

הוא מיאן להשלים עם המצב. כשהכאב מפעפע בקרבו, שב נסער אל בית המדרש, וקולו ניסר את החלל בפנותו אל הנוכחים מבני הישיבה: "איך אפשר לשבת כאן במנוחה, כאשר שם בחורים ישנים ללא קריאת שמע, געוואלד!".

הנושא הזה, בכלל, של קריאת שמע בזמנה, בער בעצמותיו כאש, והיה זועק אודותיו מקירות ליבו. בזמנים מתאימים לא נשא פנים לאיש והוכיח על כך במלוא החומרה. כך נעמד

בְּיַעַת אֶפְיָהּ תֵּאָכֵל לֶחֶם (ג, יט)

מובא בהגדה של פסח 'ישועות מלכו': כשהיה האדמו"ר מויד'ניץ בעל ה'ישועות משה' זצ"ל באנטוורפן, הגיעו רבים לשחר את פניו. כדרכו, התעניין אצל כל אחד היכן בניו לומדים, וחלקם הודו ששלחו את בניהם להשתלם באוניברסיטאות, וזאת כדי שתהיה להם פרנסה, ויהיו עשירים.

כעבור כמה שנים ביקר שוב באנטוורפן והתעניין מה עושים כל אותם בוגרי אוניברסיטאות. סיפרו שהם עובדים כעורכי דין ורואי חשבון אצל המיליונרים הכבדים, עשירי 'עיר היהלומים'.

"ואותם גבירים", התעניין האדמו"ר, "מה השכלתם?"

התברר, שהם חסרי כל השכלה. לא היתה להם 'אלא' סייעתא דשמיא...

ביקש האדמו"ר מהרב יצחק קסירר ז"ל לארגן לו ביקור בבורסה, כשראה את תגובתו, הבטיחו שלא יעשה לו בושות...

התכנסו יהלומני אנטוורפן, והאדמו"ר שאל: "מי כאן מיליונר?"

כמובן, לא היו בין השומעים מי שהרשה לעצמו שלא להרים את ידו...

המשיך ושאל: "למי יש כאן השכלה גבוהה?"

איש לא הרים ידו.

"אם כן איך אתם מסתדרים?", הוסיף ושאל, וענה: "מעסיקים אתם רואי חשבון ועורכי דין כשכירים, אם כן, אמרו אתם. מה מאחלים אתם לבניכם - שיהיו מיליונרים, או פקידים בשכר אצל העשירים!?!...".

* * *

בספר 'מאיר עיני הגולה', מסופר על האדמו"ר מגור בעל ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל, שבימי צעירותו סבל מעוני ומחסור, אך הסיח דעתו מדוחקו והשקיע כל מעייניו בתורה ובעבודה. אמרה לו הרבנית: "רואה אני שכולם דואגים לפרנסתם, מלבדך".

השיב לה: "ומי גילה לך שאיני דואג כמותם? אביך בחר בי כ'עילוי', ומה שאחר דואג בשלושה ימים, מספיק אני לדאוג ברגע אחד".

שאלה הרבנית: "ומה עלה בידך בחריפותך?"

ענה: "מה שהועילו הם בשלושת ימי דאגתם..."

בוקר אחד מימי 'בין הזמנים' בפתח בית הכנסת של הקהילה באופקים - זמן מה לאחר סוף זמן קריאת שמע (השני) - ופנה אל כל אחד מהבאים בשאלה הבאה: "הקראת כבר את 'שמע'?" והיה אם חלילה השיבוהו בלאו, קרא בקול מר: "הנה לך 'מעוות דלא יוכל לתקון'..."

תהיה זו טעות לחשוב כי מאליה צמחה ועוצבה דמותו של רבינו הבורח כמפני אש מעשות חטא, ונפשו כמהה לעשות רצון אבינו שבשמים. וכפי שהפטיר פעם ברגע של גילוי לב באוזני אחד מבניו שיחי', כי אין הוא מופלא ומופלא מאחרים, ואדרבה, אפשר שהיה פחות מהם: "היו לי מלחמות וניסיונות, היה קשה מאוד... וכשהיצר הרע עומד לשטן בדרכים ומציק במחשבות שונות... הסבל ההוא בנה אותי".

בפעם אחרת חיווה דעתו: "מי שזוכה בחייו להישגים הרי זה דווקא מחמת הניסיונות הרוחניים שעמם התמודד והצליח". באותה שיחה אמנם לא התייחס אודותיו הוא, אולם ניתן היה להבין מבין השיטין כי לא הוציא את עצמו מן הכלל הזה.

בהזדמנות, מצא לנכון לגלות באוזני מאן-דהוא טפח מצפונות חייו, כנראה במגמה לעודד את רוחו לבל יפול שדוד מול משברי החיים, ואמר: "הסיבה שאני יודע להגיד שיחות - היא בגלל שעבדתי הרבה עם עצמי מול טרדות היצר שהיו לי, שמתוך כך למדתי את המציאות של הקשיים".

בשיחה עם אחד מבניו שליט"א, סיפר כי בימי לימודיו בבחרותו בירושלים חש כמה פעמים רפיון בעבודת ה', או אז היה עולה על גג של בית כנסת ב'מאה שערים', שממנו נשקף מקום המקדש, הרחק מעיניהם ואוזניהם של הבריות ומשאון החיים, וזועק פעם אחר פעם את הפסוק: "לב טהור ברא לי אלוקים, ורוח נכון חדש בקרבי. לב טהור ברא לי...!" באותה תקופה - סיפר - יש והייתי מבקש מהשם יתברך מאות פעמים ביום בקשה זו, שוב ושוב.

בתקופות מאוחרות יותר, לאחר נישואיו, אף היה מתענה כל אימת שחש רפיון ברוחניות, ולא זו בלבד אלא שפעם אף ישב בתענית שלושה ימים רצופים (!), בתפילה ותחינה להשי"ת שיספיק בידו לכבדו וליראה אותו בלבב שלם...

על רגע נוסף מימי עלומיו - של הארת פנים מחמת התפילה, סיפר לימים: "היה זה בעיצומה של תפילת העמידה מתפילות הימים הנוראים. מחשבות שונות טרדו את הכוונה, וככל שניסיתי, לא עלה בידי לכוון כראוי לעומד בפני מלך, עד שחשתי שאיני יכול עוד. על אתר פסקתי מתפילתי, פניתי להקב"ה והרהרתי במחשבותי: 'ריבונו של עולם, עד כאן. איני יכול יותר, עשה אתה שאוכל להתפלל!' ואמנם - בו ברגע נענה הקב"ה לתפילתי, ונפתחו בפניי שערי אורה".

[מתוך 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו']

[מתוך הספר הנפלא 'הנני בידך']